

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖZ YETERLİK İNANÇLARI İLE SINIF İÇİ DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Burak ELGİT¹, Filiz YURTAL²

* Bu makale, Prof. Dr. Filiz Yurtal'ın danışmanlığında Burak Elgıt tarafından hazırlanan "Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları ile Sınıf İçi Davranışlarının İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden hazırlanmıştır.

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, Cumhuriyet İlkokulu, Seyhan/Adana, burakelgit@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6554-4058.

² Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Sarçam/Adana, fyurtal@cu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5749-4414.

Geliş Tarihi: 23.02.2021 **Kabul Tarihi:** 02.11.2021 **DOI:** 10.37669/milliegitim.885220

Öz: Araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile sınıf içi davranışları arasındaki ilişkiyi incelemektir. İlişkisel tarama modelinde gerçekleştirilen çalışmaya 2018-2019 eğitim öğretim yılında görev yapan 247 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin demografik bilgilerini elde etmek amacıyla kişisel bilgi formu, "Öğretmen öz yeterlik inancı ölçeği" ile "Sınıf içi öğretmen davranışları ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin öz yeterlik inançları ile sınıf içi davranışları arasında orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğretmenlerin öz yeterlik inançları ile mesleki kıdemleri arasında 10 ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin 1-5 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre akademik öz yeterlik inançlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin öz yeterlik ölçeğinin tümü ile mesleki öz yeterlik ve entelektüel öz yeterlik alt boyutunda, okutmuş oldukları sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Ayrıca çalışmada öğretmenlerin sınıflarında yabancı öğrenci bulunmasının öğretmenlerin sosyal öz yeterlik boyutunda anlamlı bir farklılığa neden olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin sınıf içi davranışları incelendiğinde, kadın öğretmenlerin daha çok öğrenci merkezli eğitimi tercih ettikleri bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, ilgili alan yazında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: öz yeterlik, sınıf öğretmeni, sınıf içi öğretmen davranışları

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-EFFICIENCY BELIEF AND IN-CLASS BEHAVIOR OF CLASS TEACHERS

Abstract:

The purpose of this study is to examine the relationship between classroom teachers' self-efficacy belief and classroom teacher behavior. 247 classroom teachers working in the 2018-2019 academic year participated in the study carried out in the relational screening model. In the research, the personal information form to obtain the demographic information of the teachers, "Teacher self-efficacy scale" and "In class teacher behavior scale" were used. As a result of the research it is concluded that there is a moderate and significant relationship between teachers' self-efficacy belief and classroom teacher behaviors. It has been found that teachers with 10 or more professional seniority have higher academic self-efficacy than teachers with 1-5 years of professional seniority. In the study it was seen that there was a significant difference according to the grade levels that the teachers taught. This difference is in the sub-dimension of professional self-efficacy belief and intellectual self-efficacy. In addition, it was observed that the presence of foreign students in the class of teachers caused a significant difference in the social self-efficacy subdimension of teachers' self-efficacy scale. When teachers' classroom teacher behaviors were examined it was found that female teachers preferred student-centered education. The results obtained from the research are discussed in the related literature.

Keywords: self – efficacy, classroom teacher, classroom teacher behaviors

1. Giriş

Öğretmenlerden, öğrenci başarısının artırılmasında eğitim ve öğretim süreci ile ilgili planlamalar yaparak öğrencilerin öğretim sürecini daha etkili ve verimli hale getirmesi beklenmektedir (Pajares, 1996). Öğretmenin sınıf içinde kullanmış olduğu yöntem ve teknikler, eğitim sürecine yönelik becerisini olumlu veya olumsuz etkileyebilmektedir (Karademir, 2012). Öz yeterlik bireyin belirli bir hedefi gerçekleştirmeye yönelik etkinlikleri organize etme ve başarılı olacağına yönelik yargısıdır (Bandura, 1994). Öğretmenlerin yüksek öz yeterlik inancına sahip olması kendilerini rol model olarak öğrencilerin de öz yeterlik inançlarının yüksek olmasını etkilemekte ve dolayısıyla öğrencilerin akademik başarılarının da yüksek olmasına neden olmaktadır (Dönmez, 2011). Güçlü öz yeterliliğe sahip öğretmenler, kendilerine daha fazla güven duyarlar ve öğrenci başarısızlığı karşısında daha sabırlı, gayretli ve sorumluluk bilincine sahip bireylerdir (Lewandowski, 2005).

Bandura (2006) öz yeterlik inancının ölçülmesinde esas temele alınması gereken özellikleri, öğretimsel yeterlik, sınıf içi disiplin yeterliği, veli desteği sağlamada yeterlik, çevre desteği sağlamada yeterlik, okul içi kültür oluşturma yeterliği ve öğrenci ikna yeterliği olarak sıralamıştır. Ülkemizde yapılan çalışmalarda çoğunlukla öğretmenlerin öğretimsel yeterliği, sınıf yönetimi yeterliği ve öğrenci katılımını sağlamaya yönelik yeterlikleri belirlenmeye çalışılmıştır (Akar, 2008; Koç, 2013; Ocak, Ocak ve Kutlu Kalender, 2017). Oysa çok farklı değişkenleri içerisinde barındıran eğitim ve öğretim sürecinde öğretmenlerin öğretim sürecine yönelik öz yeterlikleri kadar sosyal ve entelektüel öz yeterlikleri de incelenmesi gereken alanlar arasında sayılabilir (Çolak, Yorulmaz ve Altınkurt, 2017). Öğretmenin hem sınıf içi hem de sınıf dışında eğitimin bir parçası olduğu unutulmamalıdır. Öğretmenin öğretimsel süreç içerisinde öğrenci başarısı sağlaması, aile ve çevre desteğini alması ile mümkün olduğu bildirilmektedir (Gordon, 2013). Eğitim ortamlarında çeşitli dönemlerde eğitim sürecinde değişiklikler meydana gelmektedir. Öğretmenlerin de süreçte meydana gelen bu değişimleri doğru olarak yorumlayabilmesi ve anlamlandırabilmesi beklenmektedir (Özsoy, 2017). Entelektüel öz yeterlik inancı ile öğretmenlerin var olan bilgiyi anlama ve yorumlama becerilerine ilişkin öz yeterlik inancı ifade edilmektedir (Alemdağ, 2013). Öğretmenlerin entelektüel öz yeterlik inancına sahip olmaları ile de öğretmenlerin eğitim sistemi içerisinde meydana gelen değişimleri daha iyi anlamlandırmaları, doğru ve anlaşılır bir şekilde yorumlayabilmeleri ifade edilmektedir (Çolak vd. 2017).

Öğretmenin öz yeterlik inancının yüksek olması, öğrenme sürecinde öğrenci ihtiyaçlarını dikkate almasını ve öğrenci özellikleri doğrultusunda eğitim sürecine yön vermesini etkilediği ifade edilmektedir (Çınar, Teyfur ve Teyfur, 2006). Yapılandırmacı eğitimle birlikte öğrenci öğrenmesi ön plana alınmış ve öğrenme sürecinde öğrenci aktifliği önemsenmiştir (Aston, 1998). Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri ve geçmiş yaşantıları eğitim ve öğretim sürecinin hem planlayıcısı hem de uygulayıcısı olan öğretmenlerin öz yeterlik inancı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir (Dündar, 2008; Büyükkiz, 2011).

Günümüzde ülkemize artan yoğun göç dalgası ile 2019'da Türkiye, dört milyondan fazla insanla dünyanın en büyük kayıtlı mülteci nüfusuna ev sahipliği yapmıştır. Mültecilerin 1,6 milyondan fazlası çocuk olmak üzere yaklaşık 3,6 milyonu Suriyelidir. Ayrıca, Türkiye ülke olarak, kayıt dışı mülteciler ve hareket halindeki göçmenler için önde gelen bir geçiş ülkesi olmaya devam etmektedir (United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], 2019). Türkiye'deki ulusal mevzuat, aileleri geçici ve uluslararası koruma talebinde bulunmuş çocuklar dâhil olmak üzere, tüm çocukların eğitim alma hakkını desteklemektedir. Türkçe dil yeterliliği akademik başarı için kilit önem taşıdığından, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (United Nations High Commissioner for Refugees [UNHCR]), Milli Eğitim Bakanlığı ile çalışmalar yürüterek çocukların Türkçe eğitiminde daha fazla destek almasını sağlamaktadır (UNHCR, 2021). 23 Eylül 2014 tarihinde 2014/21 sayılı "Yabancılarla Yönelik

Eğitim-Öğretim Hizmetleri” başlıklı genelge ile Türkiye’deki Suriyeli çocuklar sadece Suriyeli öğrencilerin devam ettiği Geçici Eğitim Merkezlerine değil, bunun yanı sıra Türkiye’deki devlet okullarına yasal olarak kaydolma hakkı kazanmıştır. Bu gelişme ile öğretmenler sınıflarına yeni katılan farklı kültürlere ait öğrencilerle birlikte ders yapmaya başlamışlar ve bu durum öğretmenlerin sınıflarında kullanmış oldukları iletişim dilini, öğretim sürecinde kullanacağı yöntem ve teknikleri üzerinde yeniden düşünmelerini gerektirmiştir. Öğretmenlerin bu konuda kendilerine ilişkin yeterlik algıları öğrencilerin öğrenimi ve öğrenim sürecini öğrenci gereksinimleri doğrultusunda yönlendirebilmeleri açısından önem arz etmektedir.

Öğretmenin sınıf içinde öğretim sürecini nasıl yönlendirdiği, kullanmış olduğu yöntem ve teknikler, öğretmenlerin öğretim sürecindeki davranışlarının incelenmesine konu olmuş, öğretmen ve öğrenci merkezli iki türlü öğretmen davranışları olduğu belirtilmiştir (Büyüköztürk, Kılıç, Karadeniz ve Karataş, 2004). Öğrenciyi merkeze alan yapılandırmacı eğitim anlayışı 2005-2006 yılından itibaren ülkemizde okullarda uygulanmaya başlamış ve öğretmenlerin sınıf içerisindeki rollerinin de değişmesini zorunlu kılmıştır. Öğretmenlerden öğrenmeyi öğrenebilen, öz yeterlilik becerisine sahip, yaratıcı, eleştiren ve bilgiyi uygulama becerisine sahip bireyler yetiştirmeleri (Kuru, 2018), sorun çözme, iş birlikli çalışma, öğretimsel sorumluluklarını yerine getirme, okul, aile ve çevre ile etkili iletişim kurabilmeleri beklenmektedir (Gordon, 2013). Eğitim öğretim sürecinin daha verimli olabilmesi öğrencinin sınıf içerisinde öğrenme sürecine aktif katılımının artması ile mümkündür (Küpeli, 2019). Ancak öğretmenin sınıf içerisinde öğrenci merkezli bir yaklaşım oluşturabilmesi öğretmenin öz yeterlik becerisinin gelişmesi ile mümkün olabileceği düşünülmektedir (Üce, 2019).

Öğretmenlerin sınıf içerisindeki öğrenci veya öğretmen merkezli öğretim, yöntem ve teknikleri kullanma tercihlerinin öğretmenlerin öz yeterlik inancıyla yakın ilişkili olduğu düşünülmektedir (Linnenbrink ve Pintrich, 2003). Bu nedenle öz yeterlik inancının gelişimi birbiri ile ilişkili alanların bir arada incelenmesini gerekli kılmaktadır (Zimmerman, 2000). Alanyazında öğretmen öz yeterlik inancı üzerine gerçekleştirilen çalışmalarda öğretmenlerin cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, okutmuş oldukları sınıf gibi değişkenler incelenmiştir (Altunbaş, 2011; Zararsız, 2012; Çiftçi, 2016). Eğitim öğretim sürecinin bir bütün olarak değerlendirilebilmesi ve öğretim sürecinde tüm paydaşların yer almasını sağlayabilmesi öğretmen öz yeterlik inancını desteklemektedir (Özata, 2007). Öğretmenlerin sınıf içi davranışları ile ilgili çalışmalar incelendiğinde öğretmenlerin kullanmış olduğu yöntemler ile liderlik stillerinin öğretim sürecine yönelik yansımalarına ağırlık verdiği görülmüştür (Çakır, 2015; Kaya, 1993). Sınıf içinde öğretmenlerin öz yeterlik inancının yüksek olması öğretmenlerin sınıf içerisinde kullanmış olduğu yöntem ve tekniklerin etkili kullanmasını, daha etkili bir sınıf içi iletişim dili geliştirebilmelerini ve öğrenci merkezli bir eğitim oluşturabilmelerini etkileyeceği düşünülmüştür. Bu çalışmada da sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inancı ve sınıf içi davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Sınıf Öğretmenlerinin;

1. Öz yeterlik düzeyleri, cinsiyet, hizmet yılı, okutulan sınıf düzeyi ve sınıfında yabancı öğrenci olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır?

2. Sınıf içi davranışları, cinsiyet, hizmet yılı, okutulan sınıf düzeyi ve sınıfında yabancı öğrenci olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır?

3. Öz yeterlik düzeyleri ve sınıf içi davranışları arasında ilişki var mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Öğretmenlerin öz yeterlik inançları ile sınıf içi öğretmen davranışları arasında bir ilişkinin olup olmadığının araştırıldığı bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak “Geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan tarama modeli kapsamında, karşılaştırma ve korelasyon türünden tarama yapmaya imkan tanıyan ilişkiyel tarama modeli” (Karasar, 2005) kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Adana ili Seyhan, Çukurova, Yüreğir ve Sarıçam ilçelerinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem seçimi ilk olarak belirtilen ilçelerin resmi web sitelerinden okul listeleri alınmış daha sonra okullar seçkisiz random örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılında mart ve nisan aylarında ilkokullarda görev yapan 262 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın uygulama süreci sonrasında toplanan formlarda eksiklikler veya hatalı olduğu görülen 15 tane form çıkarılmış ve geriye kalan 247’si dikkate alınmıştır. Araştırmanın örnekleme ilişkin betimsel istatistikler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Kategori	n	Yüzdeler (%)
Cinsiyet	Kadın	89	36,0
	Erkek	158	64,0
	Toplam	247	100,0
Kıdem	1-5	16	6,5
	5-10	19	7,7
	10+	212	85,8
	Toplam	247	100,0

Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları İle Sınıf İçi Davranışlarının İncelenmesi

Sınıf Düzeyi	1.sınıf	56	22,7
	2.sınıf	51	20,6
	3.sınıf	88	35,6
	4.sınıf	52	21,1
	Toplam	247	100,0
Sınıfında Yabancı Öğrenci	Var	177	71,7
	Yok	70	28,3
	Toplam	247	100,0

Tablo 1'deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların 89'unun kadın, 158'inin tanesinin erkek katılımcılardan oluştuğu; 1-5 mesleki kıdeme sahip 16, 5-10 mesleki kıdeme sahip 19, 212'sinin 10 ve üzeri kıdeme sahip olduğu; 56'sının 1. sınıf, 51'nin 2. sınıf, 88'inin 3.sınıf öğretmeni, 52'sinin 4.sınıf öğretmeni olduğu ve 177 tanesinin sınıfında yabancı öğrenci olduğu ve 70'inin sınıfında yabancı öğrenci olmadığı görülmüştür.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği

Çolak, Yorulmaz ve Altınkurt (2017) tarafından geliştirilen "Öğretmen öz yeterlik ölçeği" 27 maddeden oluşmaktadır. "Akademik öz yeterlik, mesleki öz yeterlik, sosyal öz yeterlik ve entelektüel öz yeterlik" olmak üzere dört faktörden oluşmaktadır. Beşli likert tipinde katılmıyorum (1) ile katılıyorum (5) aralığında puanlanan ölçeğin değerlendirilmesi ölçekte alınan en yüksek puana göre değerlendirilmektedir. Öğretmen öz yeterlik ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 27 en yüksek puan 135'tir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Her bir faktöre yönelik alınan puanın veya ölçeğin tümüne yönelik alınan puanın artması öğretmenlerin o alt faktöre yönelik öz yeterlik inancının arttığı şeklinde yorumlanmaktadır. Öğretmen öz yeterliği ile ilgili açılımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin alt boyutlara ilişkin faktör yükü değerleri; Akademik öz yeterlik .47 ile .87; Mesleki öz yeterlik .58 ile .72; Sosyal öz yeterlik .54 ile .77; Entellektüel öz yeterlik .52 ile .78 arasında değişmektedir. Öğretmen öz yeterlik ölçeğinin güvenilirlik analizi yapılmış ve ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach alfa değerleri; akademik öz yeterlik .75; Mesleki öz yeterlik .86; Sosyal öz yeterlik .88 ve entelektüel öz yeterlik .87 olarak bulunmuştur.

Bu çalışma için ölçeğin güvenilirlik analizi yeniden yapılmış ve ölçeğin tümü için Cronbach alfa değeri .93 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach alfa değerleri; akademik öz yeterlik .86, mesleki öz yeterlik .92, sosyal öz yeterlik .73 ve entelektüel öz yeterlik için .91 olarak hesaplanmıştır. Belirtilen bu sonuçlara göre ölçeğin güvenilirliğinin kabul edilebilir olduğu söylenebilir.

2.3.2. Sınıf İçi Öğretmen Davranışları Ölçeği

Büyüköztürk, Kılıç, Karadeniz ve Karataş (2004) tarafından geliştirilen sınıf içi davranış ölçeği beşli likert tipinde oluşturulmuş ve ölçeğin tamamı olumlu maddelerden oluşmaktadır. Ölçek, "hemen hemen hiçbir zaman (1)", "nadiren (2)", "bazen (3)", "genellikle (4)", "hemen hemen her zaman (5)" seçeneklerinden oluşmaktadır. Ölkten alınabilecek en düşük puan 27, en yüksek puan 135'dir. Ölçek alınabilecek en yüksek puan, öğrenci merkezli eğitime yönelik etkinliklerin sıklıkla gösterildiğini ifade etmektedir. Ölçeğin yapı geçerliliğini test amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda göre 27 maddelik tek boyutlu ölçeğin madde yük değerlerinin .361 ile .684 arasında değiştiği sonucunda ulaşılmıştır. Ölçeğin Spearman Brown iki yarı test korelasyonu .836 olarak bulunmuş ve ölçeğin test tekrar test güvenilirliği .84 olarak elde edilmiştir. Doğrulamalı factor analizi sonucu hesaplanan değerler $\chi^2 = 921.87$, GFI .81, AGFI .78, RMR .043 VE RMSEA .078 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach alfa değeri .904 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma için ölçeğin Cronbach alfa değeri yeniden hesaplanmış ve .93 olarak bulunmuştur. Belirtilen bu değerleri ölçeğin geçerliliğinin kabul edilebilir olduğunu göstermektedir.

2.3.3. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan kişilerle ilgili temel bilgileri elde etme için araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda araştırmaya katılan kişilerin cinsiyet, mesleki kıdem, okutulan sınıf düzeyi ve sınıflarında yabancı öğrenci olup olmaması gibi değişkenler toplanmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması için ilk olarak Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurularak gerekli izinler alınmıştır. Araştırma Adana ili Seyhan, Sarıçam, Çukurova ve Yüreğir ilçelerinde 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde mart ve nisan ayları içinde veriler toplanmıştır. Öğretmenlere, ölçekler ders aralarında ve gün ortası zamanlarda uygulanmıştır. Ölçeğin tamamlanması yaklaşık on beş dakika sürmüştür.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmanın sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS IBM22 programından yararlanılmıştır. Verilerin analizinde hangi tür testlerin kullanılacağını belirlemek amacıyla veri toplama araçlarından elde edilen değerlerin parametrik test varsayımlarını karşılayıp karşılamadığı incelenmiştir. Bu amaçla veri analizinde kullanılacak tüm değişkenler için elde edilen puanlara ait merkezi eğilim ölçüleri hesaplanmış ve çarpıklık (skewness) ile basıklık (kurtosis) değerleri incelenmiştir. Çarpıklık ve basıklık katsayılarının 0,05 anlamlılık düzeyine göre ± 1.5 değerleri arasında bulunması verilerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2015). Ölçeklerle elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini

belirlemek için çarpıklık (skewness)-basıklık (kurtosis) ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmıştır. Her iki ölçüğe ve bu ölçeklerin tüm alt boyutlarına verilen yanıtlara ait çarpıklık-basıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında yer aldığı görülmüştür. Bu sonuçlar dikkate alındığında verilerin normal dağıldığına karar verilmiş ve parametrik testler kullanılmıştır. Araştırmada belirlenen değişkenlere göre öğretmenlerin vermiş oldukları cevapların farklılaşıp farklılaşmadığını bakılmıştır. İki veya daha fazla grubu, belirli bir değişkene göre karşılaştırmak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Ayrıca fark bulunan gruplarda farkın hangi gruplar arasında değiştiğini belirlemek amacıyla post hoc işlemi yapılmıştır. Post hoc testlerinden grup varyanslarının eşit ancak örneklem grupları arasında eşitsizlik olduğunda scheffe testi kullanılır (Büyüköztürk, 2015). Bu nedenle bu çalışmada Post hoc testlerinden scheffe testi kullanılmıştır. Öz yeterlik ölçeği ile sınıf içi öğretmen davranışları arasındaki yanıtlar arasında ilişki pearson korelasyon testi uygulanarak hesaplanmıştır.

2.6. Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Çalışma için Milli Eğitim Bakanlığı’ndan gerekli izinler alınmış ve gönüllü katılımın sağlanması amacıyla katılımcıların onayı alınmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

3.1. Öğretmenlerin Öz Yeterlik İnançları ile İlgili Bulgular

Bu bölümde öğretmen öz yeterlik ölçeğine verilen cevapların araştırmada belirlenen değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için incelemelerde bulunulmuştur. İnceleme sırasında öğretmenlerin öz yeterlik ölçeğinin tamamına ilişkin vermiş olduğu cevaplar ve ölçeğin her bir alt boyutuna ilişkin vermiş olduğu cevaplar ayrı ayrı ele alınmıştır.

Tablo 2. Öz Yeterlik Ölçeği ve Alt Ölçek Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçek ve Alt Boyutları	n	En düşük puan	En yüksek puan	\bar{X}	s
Akademik öz yeterlik	247	10	25	21,7	3,21
Mesleki öz yeterlik	247	15	35	31,4	3,84
Sosyal öz yeterlik	247	24	40	35,7	4,36
Entelektüel öz yeterlik	247	15	35	28,6	4,94
Öz yeterlik ölçeği	247	79	135	117,5	13,06

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını belirlemek amacıyla elde edilen verilerin ortalamalarına bakılmıştır. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin akademik öz yeterlik ($\bar{X}_{\text{akademik öz yeterlik}}=21,7$), entelektüel öz yeterlik ($\bar{X}_{\text{entelektüel öz yeterlik}}=31,4$), mesleki öz yeterlik ($\bar{X}_{\text{mesleki öz yeterlik}}=31,4$), sosyal öz yeterlik ($\bar{X}_{\text{sosyal öz yeterlik}}=35,7$) alt boyutlarında ve ölçeğin tümü için elde edilen puanlar incelendiğinde ($\bar{X}_{\text{öz yeterlik}}=117,5$) öğretmenlerin yüksek düzeyde öz yeterlik inancı sergilediği görülmüştür.

Öğretmenlerin öz yeterlik ölçeği ve alt ölçek puanları arasında **cinsiyete** göre .05 manidarlık düzeyinde bir farkın olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. Öğretmenlerin Öz Yeterlik Ölçeği ve Alt Ölçek Puanlarının Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin t Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Cinsiyet	n	\bar{X}	S	t	p
Akademik öz yeterlik	Erkek	89	21,82	3,23	0,305	0,650
	Kadın	158	21,68	3,22		
Mesleki öz yeterlik	Erkek	89	31,29	4,06	-0,345	0,570
	Kadın	158	31,46	3,73		
Sosyal öz yeterlik	Erkek	89	35,52	4,69	-0,552	0,121
	Kadın	158	35,84	4,18		
Entelektüel öz yeterlik	Erkek	89	28,98	4,79	0,862	0,381
	Kadın	158	28,42	5,02		
Öz yeterlik	Erkek	89	117,62	13,63	0,115	0,305
	Kadın	158	117,43	12,77		

Tablo 3 incelendiğinde akademik öz yeterlik ($t=0,305$; $p>0,05$), mesleki öz yeterlik ($t=-0,345$; $p>0,05$), sosyal öz yeterlik ($t=-0,552$; $p>0,05$), entelektüel öz yeterlik ($t=0,862$ $p>0,05$) alt boyutları ve ölçeğin toplam ($t=0,115$; $p>0,05$) puanları ile cinsiyet değişkeni arasında .05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öz yeterlik ölçeği ve alt ölçek puanlarının **mesleki hizmet yılı** değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları İle Sınıf İçi Davranışlarının İncelenmesi

Tablo 4. Öğretmenlerin Öz Yeterlik Ölçeği ve Alt Ölçek Puanlarının Mesleki Hizmet Yıllarına Göre Analizini Gösteren ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar ve Ölçek	Mesleki Hizmet Yılı	n	\bar{X}	ss	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P
Akademik öz yeterlik	1-5	16	19,9	4,49	Gruplar arası	89.444	2	44.722	4,439	0,01
	5-10	19	20,5	3,98	Gruplar içi	2458.451	244	10.076		
	10+	212	21,9	3,00	Toplam	2547.895	246			
	Toplam	247	21,7	3,21						
Mesleki öz yeterlik	1-5	16	30,6	4,27	Gruplar arası	32.703	2	16.352	1.105	0,33
	5-10	19	30,4	3,73	Gruplar içi	3610.811	244	14.798		
	10+	212	31,5	3,82	Toplam	3643.514	246			
	Toplam	247	31,4	3,84						
Sosyal öz yeterlik	1-5	16	34,7	4,07	Gruplar arası	31.606	2	15.803	0,827	0,43
	5-10	19	34,9	3,79	Gruplar içi	4664.759	244	19.118		
	10+	212	35,8	4,43	Toplam	4696.364	246			
	Toplam	247	35,7	4,36						
Entellektüel öz yeterlik	1-5	16	27,0	5,50	Gruplar arası	44.728	2	22.364	0,915	0,40
	5-10	19	26,8	5,51	Gruplar içi	5963.005	244	24.439		
	10+	212	28,1	4,84	Toplam	6007.733	246			
	Toplam	247	28,0	4,94						
Öz yeterlik	1-5	16	118,0	13,15	Gruplar arası	612.547	2	306.273	1,807	0,16
	5-10	19	110,7	12,99	Gruplar içi	41355.202	244	169.489		
	10+	212	112,6	13,01	Toplam	41967.749	246			
	Toplam	247	112,8	13,06						

Tablo 4 incelendiğinde, akademik öz yeterlik alt boyutunda verilen yanıtlara ilişkin mesleki kıdem değişkenine verilen yanıtlara göre .05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=4,439; p<0,05). Bu farklılığın hangi gruplar arasında kaynaklandığını belirlemek amacıyla Scheffe testi yapılmış ve 10 ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin akademik öz yeterlik alt boyutunda (\bar{X} =21,9), 1-5 yıllık

mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ortalamalarından daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($\bar{X}=19,9$). “Mesleki öz yeterlik” alt boyutu ($F=1,105$; $p>0,05$), “Sosyal öz yeterlik” alt boyutu ($F=0,827$; $p>0,05$), “Entelektüel öz yeterlik” alt boyutu ($F=0,915$; $p>0,05$) ve Öz yeterlik ölçeğinin tamamına verilen yanıtlar ($F=1,807$; $p>0,05$) ile öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine vermiş oldukları yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öz yeterlik ölçeği ve alt ölçek puanlarının **okutulan sınıf düzeyi** değişkenine göre göre farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Öz Yeterlik Ölçeği ve Alt Ölçek Puanlarının Okutulan Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Analizini Gösteren ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar ve Ölçek	Sınıf Düzeyi	n	\bar{X}	ss	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P
Akademik öz yeterlik	1.Sınıf	56	21,4	3,59	Gruplar arası	32.511	3	10.837	1,047	0,37
	2.Sınıf	51	21,2	3,59	Gruplar içi	2515.384	243	10.351		
	3.Sınıf	88	22,1	2,69	Toplam	2547.895	246			
	4.Sınıf	52	21,9	3,21						
	Toplam	247	21,7	3,21						
Mesleki öz yeterlik	1.Sınıf	56	30,4	4,43	Gruplar arası	177.150	3	59.050	4.140	0,00
	2.Sınıf	51	30,8	4,01	Gruplar içi	3466.364	243	14.265		
	3.Sınıf	88	32,4	2,99	Toplam	3643.514	246			
	4.Sınıf	52	31,1	3,94						
	Toplam	247	31,4	3,84						
Sosyal öz yeterlik	1.Sınıf	56	35,3	4,17	Gruplar arası	64.739	3	21.580	1,132	0,33
	2.Sınıf	51	35,0	4,83	Gruplar içi	4631.625	243	19.060		
	3.Sınıf	88	36,3	3,90	Toplam	4696.364	246			
	4.Sınıf	52	35,8	4,81						
	Toplam	247	35,7	4,36						
Entellektüel öz yeterlik	1.Sınıf	56	27,4	5,42	Gruplar arası	264.118	3	88.039	3.725	0,01
	2.Sınıf	51	28,1	4,50	Gruplar içi	5743.615	243	23.636		
	3.Sınıf	88	29,9	4,65	Toplam	6007.733	246			
	4.Sınıf	52	28,0	4,91						
	Toplam	247	28,6	4,94						
Öz Yeterlik	1.Sınıf	56	114,6	14,0	Gruplar arası	1752..085	3	584.028	3.529	0,01
	2.Sınıf	51	115,2	12,1	Gruplar içi	40215.664	243	165.497		
	3.Sınıf	88	120,9	11,0	Toplam	41967.749	246			
	4.Sınıf	52	116,9	14,9						
	Toplam	247	117,5	13,0						

Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları İle Sınıf İçi Davranışlarının İncelenmesi

Tablo 5'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin öz yeterlik ölçeği ve alt ölçek puanlarının okutulan sınıf düzeyi değişkenine ilişkin olarak "Mesleki öz yeterlik" alt boyutu ($F=4,140$; $p<0,05$), "Entelektüel öz yeterlik" alt boyutu ($F=3,725$; $p<0,05$) ve "Öz yeterlik ölçeği"nin tümü ($F=3,529$; $p<0,05$) için verilen yanıtlara ilişkin okutulan sınıf düzeyi değişkenine göre verilen yanıtlar arasında .05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığın hangi gruplar arasında kaynaklandığını belirlemek amacıyla Scheffe testi yapılmış ve mesleki öz yeterlik alt boyutu için 3. sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}=32,4$), 1. sınıf öğretmenlerinden ($\bar{X}=30,4$) daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Entelektüel alt boyutu için 3. Sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}=29,9$), 1. sınıf öğretmenlerinden ($\bar{X}=27,4$) daha yüksek ortalamaya olduğu görülmüştür. Öz yeterlik ölçeğinin tümü için 3.sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}=120,9$) 1. sınıf öğretmenlerinin ortalamalarından ($\bar{X}=114,6$) daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öz yeterlik ölçeği ve alt ölçek puanlarının **sınıfta yabancı öğrenci** değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için t testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Öz Yeterlik Ölçeği ve Alt Ölçek Puanlarının Sınıfta Yabancı Öğrenci Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Yabancı Öğrenci	n	\bar{X}	ss	t	p
Akademik Öz Yeterlik	Var	177	21,7	3,22	0,288	0,80
	Yok	70	21,6	3,23		
Mesleki Öz Yeterlik	Var	177	31,4	3,92	0,599	0,61
	Yok	70	31,1	3,66		
Sosyal Öz Yeterlik	Var	177	35,9	4,15	1,044	0,04
	Yok	70	35,2	4,86		
Entellektüel Öz Yeterlik	Var	177	28,7	4,91	0,769	0,99
	Yok	70	28,2	5,02		
ÖZ YETERLİK	Var	177	117,9	12,6	0,888	0,51
	Yok	70	116,3	13,9		

Tablo 6 incelendiğinde "Sosyal öz yeterlik" alt boyutuna verilen yanıtlara ilişkin yabancı öğrenci değişkenine göre.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=1,044$; $p>0,05$). Sınıfında yabancı öğrenci olan öğretmenlerin ortalamalarının ($\bar{X}_{var}=35,9$) sınıfında yabancı öğrenci olmayan öğretmenlere göre ($\bar{X}_{yok}=35,2$) daha düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yani sınıf öğretmenlerinin sınıflarında yabancı öğrenci bulunması öğretmenlerin öz yeterlik ölçeğinin sosyal öz yeterlik alt

boyutu ile ilişkili olduğu ifade edilebilir. “Akademik öz yeterlik” alt boyutu ($t=0,288$; $p>0,05$), “Mesleki öz yeterlik” alt boyutu ($t=0,599$; $p>0,05$), “Entelektüel öz yeterlik” alt boyutu ($t=0,769$; $p>0,05$) ve “Öz yeterlik ölçeği”nin tamamına yönelik verilen yanıtlar ($t=0,888$; $p>0,05$) ile öğretmenlerin sınıflarında yabancı öğrenci olup olmaması arasında .05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

3.2. Öğretmenlerin Sınıf İçi Öğretmen Davranışları ile ilgili Bulgular

Tablo 7. Sınıf İçi Öğretmen Davranışı Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçek	n	En düşük puan	En yüksek puan	\bar{X}	s
Sınıf İçi Öğretmen Davranışı	247	59	135	113,8	14,90

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıf içi öğretmen davranışlarını belirlemeye yönelik öğretmenlerin ortalamalarına bakılmıştır. Tablo 10 incelendiğinde öğretmenlerin sınıf içi davranışlarının $\bar{X} = 113,8$ ortalamaya sahip olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin sınıf içi öğretmen davranışı ölçeğinden almış olduğu puanlar ile **cinsiyet** değişkeni arasında .05 manidarlık düzeyinde bir farkın olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Sınıf İçi Öğretmen Davranışı Ölçeğinden Alınan Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Analizini Gösteren t Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	\bar{X}	s	t	p
Sınıf içi öğretmen davranışı	Erkek	89	111,1	16,3	-2,225	0,01
	Kadın	158	115,4	13,8		

Sınıf içi öğretmen davranışları ölçeğinin tamamına ilişkin alınan puanlar ile cinsiyet değişkeni arasında .05 düzeyinde anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($t=-2,225$; $p<0,05$). Erkek öğretmenlerin ortalamalarının ($\bar{X}_{erkek}=111,1$) kadın öğretmenlerin ortalamalarından ($\bar{X}_{kadın}=115,4$) daha düşük olduğu gözlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıf içi davranış ölçeğinden almış olduğu puanların **mesleki kıdem** değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Sınıf içi Öğretmen Davranışı Ölçeğinden Alınan Puanların Mesleki Hizmet Yılı Değişkenine Göre Analizini Gösteren ANOVA Sonuçları

Mesleki Hizmet Yılı	n	\bar{X}	s	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	f	p
1-5	16	118,0	13,40	Gruplar arası	533.435	2	266.718		
5-10	19	110,7	15,59	Gruplar içi	54148.614	244	221.921	1,202	0,30
10 +	212	112,6	15,16	Toplam	54682.049	246			
Toplam	247	112,8	15,10						

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıf içi davranış ölçeğinden almış olduğu puanların mesleki kıdem değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi sonunda sınıf içi öğretmen davranışları ölçeğinden alınan puanlar ile öğretmenlerin mesleki kıdem değişkeni arasında .05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır (F=1,202; p>0,05).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıf içi davranış ölçeğinden almış olduğu puanların **okutulan sınıf düzeyi** değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Sınıf içi Öğretmen Davranışı Ölçeğinden Alınan Puanların Okutulan Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Analizini Gösteren ANOVA Sonuçları

Sınıf Düzeyi	n	\bar{X}	S	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
1.Sınıf	56	110,4	16,9	Gruplar arası	543.786	3	181.262		
2.Sınıf	51	113,8	15,1	Gruplar içi	54138.263	243	222.791		
3.Sınıf	88	114,2	13,8	Toplam	54682.049	246		0,814	0,487
4.Sınıf	52	112,5	14,9						
Toplam	247	112,8	15,1						

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıf içi davranış ölçeğinden almış olduğu puanların okutulan sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda öğretmenlerin sınıf içi öğretmen davranışları ölçeğinden alınan puanlar ile okutmuş sınıf düzeyleri arasında 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark belirlenmemiştir (F=0,814; p>0,05).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıf içi davranış ölçeğinden almış oldukları puanlar ile **sınıfta yabancı öğrenci** değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Sınıf İçi Öğretmen Davranışı Ölçeğine Verilen Cevapları Yabancı Öğrenci Değişkenine Göre Analizini Gösteren T Testi Sonuçları

Ölçek	Yabancı Öğrenci	n	\bar{X}	s	t	p
Sınıf içi öğretmen davranışı	Var	177	113,1	14,3	-1,220	0,184
	Yok	70	115,7	16,2		

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıf içi davranış ölçeğinden almış oldukları puanlar ile yabancı öğrenci değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Sınıf içi öğretmen davranışı ölçeğinden alınan puanlar ile öğretmenlerin sınıflarında yabancı öğrenci olup olmaması arasında .05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur ($t=-1,220;p>0,05$).

3.3. Öğretmenlerin Öz Yeterlik Davranışları ile Sınıf İçi Davranışları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular ve Yorumlar

Öz yeterlik ölçeğine ve alt boyutlarına verilen yanıtlar ile sınıf içi öğretmen davranışları ölçeğine verilen yanıtlar arasında istatistiksel olarak .05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına yanıt bulmak için pearson korelasyon testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin Öz Yeterlikleri ile Sınıf İçi Öğretmen Davranışları Arasındaki İlişkinin Pearson Korelasyon Testi ile Analizi

	Öğretmen Davranış	
Akademik Öz Yeterlik	r	0,453**
	p	0,000
Mesleki Öz Yeterlik	r	0,520**
	p	0,000
Sosyal Öz Yeterlik	r	0,336**
	p	0,000
Entellektüel Öz Yeterlik	r	0,455**
	p	0,000
Öz Yeterlik	r	0,514**
	p	0,000

**p<.01

Hesaplanan pearson korelasyonu testi sonucunda “akademik öz yeterlik” alt boyutu ($r=0,453$; $p<0,05$), “mesleki öz yeterlik” alt boyutu ($r=0,520$; $p<0,05$), “sosyal öz yeterlik” alt boyutu ($r=0,336$; $p<0,05$), “entelektüel öz yeterlik” alt boyutu ($r=0,455$; $p<0,05$) ve “öz yeterlik ölçeği”nin tümü ($r=0,514$; $p<0,05$) ile “Sınıf içi öğretmen davranışları” arasında orta ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani öğretmenlerin öz yeterliklerinin artması ile sınıf içi öğretmen davranışları benzer şekilde artış göstermektedir.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada öğretmenlerin öz yeterlik düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu konuda yapılan benzer çalışmalarda da (Bakaç ve Özen, 2017; Ermiş, 2019; Öztürk ve Erdem, 2017; Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011) öğretmenlerin öz yeterlik inançları yüksek bulunmuştur. Bu durum sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerinin gelişimini dört yıl boyunca takip edebilmelerine ve öğrencilerde meydana gelen değişimi daha yakından inceleme şansına sahip olmalarıyla (Telef, 2011) açıklanabileceğini düşündürmektedir.

Araştırmada öğretmenlerin öz yeterlik inançları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Alanyazında bu konuda farklı bulgulara rastlanmıştır. Kadın öğretmenlerin öz yeterliklerinin erkek öğretmenlerden daha fazla olduğuna yönelik araştırma sonuçları (Klassen ve Chiu, 2010; Romi ve Leyser, 2007; Ekici, 2006; Özdemir, 2008; Kuru, 2018; Ermiş, 2019) bulunurken, erkek sınıf öğretmenlerinin kadın sınıf öğretmenlerinden daha yüksek öz yeterlik inancına sahip olduklarını belirten çalışmalar da vardır (Korkut ve Babaoğlu, 2012; Oğuz, 2009; Toptemir, 2013). Öz yeterlik inancını cinsiyet değişkeni ile ele alan araştırmaların farklı sonuçlar vermesi konu ile ilgili daha derin araştırmalara ihtiyaç olduğunu düşündürmektedir.

Öğretmen öz yeterlik inancı ile mesleki kıdem değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Akademik öz yeterlik öğretmenlerin mesleğine yönelik inancıyla ilgilidir. Öğretmenin alana yönelik özgün yöntem ve teknikler ortaya koyabilmesi yeni gelişmeleri takip edebilmesi de akademik öz yeterlik içerisinde ele alınmaktadır (Tschannen-Moran ve Hoy, 2001). 1-5 yıllık mesleki hizmete sahip öğretmenlerin akademik öz yeterlik düzeyi diğer gruplardan daha düşük çıkmıştır. Bu öğretmenlerin göreve yeni başlamalarından kaynaklı ve neyi nasıl uygulayacakları konusunda pratiklerinin olmamasından kaynaklanabileceğini akla getirmektedir.

Öz yeterlik ile öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyi arasında anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Mesleki öz yeterlik öğretmenlerin sınıf içerisinde öğretim sürecini verimli bir şekilde yönetebilmeleri ve öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretim sürecini yönlendirebilmeleri olarak ifade edilmiştir (Bandura, 1993). Birinci sınıf öğretmenlerinin mesleki öz yeterlik inançları diğer sınıf düzeyini okutan öğretmenlerden daha düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca çalışmada entelektüel öz yeterlik inançları ile öğretmenlerin okutmuş oldukları sınıf düzeyleri arasında da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Entelektüel öz yeterlik eğitsel anlamda öğretmenlerin eğitim ortamlarında meydana gelen değişim veya gelişime eleştirel bir gözle bakabilmesini ve çeşitli yorumlar getirebilmesi olarak ifade edilebilir (Arslan ve Uslu, 2015). Bu anlamda entelektüel bireylerin bilgili, eleştirel düşünme becerisine sahip bireyler olabilmesi gerekir (Yılmaz, 2007).

Öğretmenlerin öz yeterlik inancı ile sınıflarında yabancı öğrenci bulunması değişkenine göre anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Sınıflarında yabancı öğrenci bulunan öğretmenlerin sosyal öz yeterlik inancının daha düşük olduğu bulunmuştur.

Sosyal öz yeterlik, bireyin sosyal bir faaliyet olarak grup içinde yer alabilmesi (Connolly, 1989), davranışlarının toplum içerisinde kabul gördüğünü fark etmesi (Coleman, 2003) olarak ifade edilmiştir. Bu konuda sınıf öğretmenlerinin yabancı öğrencilerle iletişim dilinin ortak olmaması ve velilerle kurulan iletişimin sınırlı olması gibi faktörlerin öğretmenlerin sosyal öz yeterlik becerilerini etkilediği düşünülmüştür.

Araştırmanın ikinci sorusuna yönelik olarak öğretmenlerin sınıf içinde öğrenci merkezli bir tutum sergiledikleri bulunmuştur. Özpolat (2013) öğrenciler arasında bireysel farklılıkların olabileceği bu nedenle öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak çoklu öğrenme ortamlarının sunulması gerektiğini bildirmiştir. Öğrenme sürecinde bireysel farklılıkların dikkate alındığı ve hedef davranışların kazanılmasında öğrenci katılımını önemseyen yaklaşımların önemsendiği görülmüştür (Korkmaz, 2007). Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin öğrenci merkezli bir eğitim tercih etmeleri ülkemizde 2005 yılında uygulanan yapılandırmacı eğitim yaklaşımının bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Sınıf içi öğretmen davranışları ile cinsiyet değişkeni arasında kadın öğretmenlerin lehine anlamlı fark çıkmıştır. Benzer çalışmalar incelendiğinde (Büyüköztürk vd., 2004; Çakır, 2015; Dündar, 2008) kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre sınıf içerisinde daha öğrenci merkezli bir yaklaşım sergiledikleri bulgusu elde edilmiştir. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre öğrencilerle daha fazla iletişim kurmaları, sınıf içerisinde daha olumlu bir ortam oluşturmaları, öğrencilerin öğrenim sürecine aktif katılımlarını arttırmakta ve bu durumun öğrenci başarısını desteklediği ifade edilmektedir (Öztürk, Şahin ve Koç, 2002).

Sınıf içi öğretmen davranışları ile mesleki kıdem değişkeni arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Literatürde bu konuda farklı sonuçlara rastlanmıştır. Çakır (2015) öğretmenlerin mesleki kıdem ve sınıf içi davranışları arasındaki ilişkiyi incelenmiş ve 21 yıl üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin daha fazla öğrenci merkezli davranışlar gösterdiklerini bulmuştur. Öğretmenlerin yıllar geçtikçe öğrenci merkezli eğitim anlayışını benimsemeleri öğrenci ilişkilerini daha iyi yönetme, kullanılan öğretim stratejileri ve materyallerine daha etkin kullanmaları, problem çözme sürecinde kendilerini zamanla geliştirmeleri bu durumu etkileyen etmenler arasında sayılabilir (Uğurlugelen, 2019). Literatürde yer alan bu bulgulara ek olarak tam tersini ifade eden çalışmalarda bulunmaktadır. Maden, Durukan ve Akbaş (2011) 1-5 yıllık ve 6-10 yıllık öğretmenlerin öğrenci merkezli yaklaşımı daha çok tercih ettikleri bunun nedeni olarak ise öğretmenlerin öğrenci merkezli yaklaşım uygulamasını daha kolay benimzedikleri şeklinde bildirmiştir.

Öğretmenlerin okutmuş oldukları sınıf düzeyi ile sınıf içi davranışları arasında anlamlı olarak bir farklılık görülmemiştir. Öğretmenlerin okutmuş oldukları sınıf düzeylerinin değişmesi öğrenim sürecinin öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alarak planlamasını gerekli kılmaktadır (İncik ve Tarrıseven, 2012). Linnenbrink ve Printrich (2003) öğretmenlerin öğrenci özelliklerini dikkate alarak öğrenim sürecini yönlendir-

meleri öğretim sürecinin başarıya ulaşmasında etkili olduğunu bildirmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin öğretmen veya öğrenci merkezli eğitim tercihlerinin sınıf düzeyinde farklılık oluşturmaması sınıf öğretmenlerinin dört yıl süresince öğrenci özelliklerini takip edebilmesi ve öğretim sürecini öğrenci özellikleri doğrultusunda yönlendirebilmesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmanın ikinci sorusuna yönelik olarak sınıf öğretmenlerinin sınıf içi davranışları, sınıflarında yabancı öğrenci bulunup bulunmamasına göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Uğurlugelen (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada Türkçe öğreticilerin ana dili Türkçe olmayan Suriyeli öğrencilere uygulamış oldukları öğretim etkinliklerinin ana dili Türkçe olan öğrencilerle benzer özellikler gösterdiği bulgusuna ulaşmıştır. Yabancı öğrencilere yönelik uygulanan Türkçe öğretimi yöntem ve tekniklerinin ana dili Türkçe olan öğrencilere uygulanan yöntem ve tekniklerle benzer özellikler göstermesi öğretmenlerin öğrenci veya öğretmen merkezli yaklaşımlarını etkilemediği düşünülebilir.

Araştırmanın üçüncü sorusuna göre sınıf öğretmenlerinin sınıf içi davranışları ile öz yeterlik inançları incelendiğinde akademik öz yeterlik inancı ile sınıf içi öğretmen davranışları arasında orta ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Akademik öz yeterlik inancı öğretmenin kendi alanına yönelik bilgisi olarak ifade edilebilir (Ekici, 2012). Bandura (1993) öğretmenlerin akademik öz yeterlik inancının öğretmenlerin başarısında önemli bir yordayıcı olabileceğini belirtmiştir. Mesleki öz yeterlik inancı ile sınıf içi öğretmen davranışları arasında orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ocak vd. (2017) sınıf öğretmenlerinin geleneksel veya yapılandırmacı eğitim yaklaşım tercihlerinin, içsel ve dışsal faktörlerden etkilendiğini ifade ederek, öğrenme-öğretme süreci ile öz yeterlik inancı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu ifade etmişlerdir. Telef (2011) öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının artmasıyla; öğrenci katılımını sağlama, sınıf yönetimi, öğretim stratejileri kullanma gibi öğretmenlerin öğrenci merkezli yaklaşıma dönük davranışlarının arttığını belirtmiştir. Deniz (2005) çalışmasında sınıf öğretmenlerin sınıf ortamında öğrenci ihtiyaçları dikkate alması ve değişen ihtiyaçlar doğrultusunda öğretmenlerin esnek davranabilmesi gerektiğini ifade ederek öğrenci merkezli yaklaşımla sınıf içerisinde öğretmenlerin iş birliği ve etkileşimi kolaylaştırıcı davranması gerektiğini ifade etmiştir. Belirtilen bu sonuçlar öz yeterlik inancının yükselmesiyle öğrenci başarısı arasındaki pozitif ilişkiye dikkat çekmektedir.

Araştırmanın üçüncü sorusuna ilişkin olarak sınıf içi öğretmen davranışları ile sosyal öz yeterlik inancı arasında orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Connolly (1989) sosyal öz yeterlik inancı kişiler arası ilişkilerde başarılı olma, sosyal aktivitelere katılımı sağlama şeklinde bildirmiştir. Coleman (2003) sosyal öz yeterlik inancının artmasıyla bireyin bulunmuş olduğu sosyal çevre içerisindeki davranışları arasındaki uyumun arttığını ifade etmiştir. Bu anlamda sosyal öz yeterliliğin öğretmenlerin öğrenci, okul ve veli arasındaki ilişkiyi kontrol etmesi yönüyle önemli olduğu söylenebilir.

Araştırmanın son sorusuna ilişkin diğer bir bulguda, sınıf içi öğretmen davranışları ile entelektüel öz yeterlikleri arasında orta ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Demir (2019) entelektüel kavramını bireyin düşünme, değerlendirme ve eleştirme becerilerini kapsayan geniş bir kavram olarak ifade etmiştir. Duman (2008) entelektüel kişinin özelliklerini belli bir görüş ve düşünce içinde olmadan yalnızca problemlerin çözümüne odaklı, toplum için önemli olay ve olguları açıklayabilme yorumlayabilme becerisine sahip olan kişi olarak tanımlamıştır. Öğretmenlerin entelektüel öz yeterlik inancı ile eğitim sistemi içerisinde meydana gelen değişim ve gelişmeleri yorumlayabilmesi bilimsel bir bakışla değerlendirmelerde bulunabilmesi olarak ifade edilmektedir (Çolak vd. 2017).

Sonuç olarak öğretmenlerin öz yeterlik inancı ile sınıf içi davranışları arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin akademik öz yeterliliği artırmak amacıyla hizmet-içi eğitim çalışmalarında aktif olarak katılmaları sağlanabilir. Üniversitelerde öğrenci merkezli eğitim yaklaşımı çerçevesinde öğretmenlerin aktif öğrenme, problem çözme, beyin fırtınası, yaratıcı düşünme gibi öğrenci merkezli eğitim uygulamalarını esas alan yöntem ve tekniklerin uygulanması konusunda daha fazla pratik kazanmasına imkan sağlanabilir. Sınıflarında ana dili Türkçe olmayan öğrencilere yönelik eğitsel aktivitelerin, öğretmenlerin kullanmış olduğu öğretim stratejileri, yöntem ve tekniklerine yönelik deneysel bir çalışma ile farklı sonuçlar elde edilebilir.

Kaynakça

- AKAR, C. (2008). Öz yeterlik inancı ve ilkokuma yazmaya etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 185-198.
- ALEMDAĞ, S. (2013). *Öğretmen adaylarında fiziksel aktiviteye katılım sosyal görünüş kaygısı ve sosyal öz yeterlik ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- ALTUNBAŞ, S. (2011). *İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin öz yeterliklerinin incelenmesi (Elazığ ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- ARSLAN, H. ve Uslu, B. (2015). Faculty's academic intellectual leadership: predictive relations with several organizational characteristics of universities. *Journal of Higher Education and Science*, 5(2), 125-135.
- ASTINGTON, J. W. (1998). Theory of mind goes to school. *Educational Leadership*, 56(3), 46-48.
- BAKAÇ, E. ve Özen, R. (2017). Pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inançları ile tutumları arasındaki ilişki. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1389-1404.
- BANDURA, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28, 117-148.
- BANDURA, A. (1994). Self-efficacy. <https://www.uky.edu/~eushe2/Bandura/BanEncy.html>

Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları İle Sınıf İçi Davranışlarının İncelenmesi

- BANDURA, A. (2006). Guide for Constructing Self-Efficacy Scales. <https://www.uky.edu/~eushe2/Bandura/BanduraGuide2006.pdf>
- BÜYÜKİKİZ, K.K. (2011). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazma becerileri ile öz yeterlilik algıları arasındaki ilişki üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., Kılıç, E., Karadeniz, Ş. ve Karataş, S. (2004). Sınıf içi öğretmen davranışları ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik analizleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 38(38), 212-229.
- ÇAKIR, M. (2015). *Öğretmenlerin liderlik stilleri ile sınıf içi öğretmen davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi (İzmir ili konak ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- ÇINAR, O., Teyfur, E. ve Teyfur, M. (2006). İlköğretim okulu öğretmen ve yöneticilerinin yapılandırmacı eğitim yaklaşımı ve programı hakkındaki görüşleri. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(11). 47-64.
- ÇİFTÇİ, C. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- ÇOLAK, İ., Yorulmaz, Y.İ. ve Altinkurt, Y. (2017). Öğretmen öz yeterlik inancı ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1). 20-32.
- COLEMAN, P. K. (2003). Perceptions of parent-child attachment, social self-efficacy and peer relationships in middle childhood. *Infant and Child Development*, 12, 351-368.
- CONNOLLY, J. (1989). Social self-efficacy in adolescence: relations with self-concept, social-adjustment and mental health. *Canadian Journal Of Behaviur Science Review*, 21(3), 258-269.
- DEMİR, F. (2019). *Akademik entelektüel liderlik, örgütsel destek ve örgütsel vatandaşlık arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Üniversitesi Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- DEMİRTAŞ, H., Cömert, M., ve Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36(159), 96-111.
- DENİZ, İ. (2005). *Öğrenci merkezli fen bilgisi eğitiminin öğrenci başarılarına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- DÖNMEZ, S. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin fen ve teknoloji dersi öz-yeterlilik inançlarının denetim odağına göre farklılığının incelenmesi üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- DUMAN, B. (2008). Öğrenme-öğretme sürecindeki entelektüel şizofrenizm. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 287-321.
- DÜNDAR, Ş. (2008). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğrenme ortamlarının yapılandırmacı özellikler açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- EKİCİ, G. (2006). Meslek lisesi öğretmenlerinin öğretmen öz yeterlik inançları üzerine bir araştırma. *Journal of Educational Research*, 24,87-96.
- EKİCİ, G. (2012). Akademik öz yeterlik ölçeği: Türkçe'ye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 174-185.
- ERMİŞ, M. (2019). *Öğretmenlerin öz yeterlik düzeyleri ile kuruma bağlılıkları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya.

- GORDON, T. (2013). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. Profil yayıncılık: İstanbul.
- İNCİK, E.Y. ve Tanrıseven, I. (2012). Eğitim fakültesi öğretim elemanlarının ve öğretmen adaylarının öğrenci merkezli eğitime ilişkin görüşleri (Mersin üniversitesi örneği). *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (3), 172-184.
- KARADEMİR, T. (2012). *Öğretmenlerin öğrenme nesnesi öz-yeterlilik algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KARASAR, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (15. Baskı). Nobel Kitap Evi.
- KAYA, Y.K. (1993). *Eğitim Yönetimi Kuram ve Türkiye’de Uygulama*. Ofset Matbaacılık.
- KLASSEN, R. ve Chiu, M.M. (2010). Effects on teacher’ self-efficacy and job satisfaction: teacher gender, years of experience, and job stress. *Journal of Educational Psychology*, 102(3), 741-756.
- KOÇ, C. (2013). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ve yapılandırmacı öğrenme oluşturma ortamı becerilerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı (1), 240-255.
- KORKUT, K. ve Babaoğlu, E. (2012). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançları. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 8(16), 270-282.
- KORKMAZ N. (2007). *İlköğretim okullarında -etkili sınıf yönetiminde öğretmen davranışlarının incelenmesi İstanbul- tuzla ilköğretim okullarında pilot bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KURU, G.Ç. (2018). *Sınıf öğretmeni adaylarının akademik öz-yeterliliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- KÜPELİ, E. (2019). *Ortaokul öğretmenlerinin iletişim becerileri ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- LİNNENBRINK, E.A. ve Pintrich, P.R. (2003). The role self efficacy beliefs in student engagement and learning in the classroom. *Reading ve Writing Quarterly*, 19, 119-137.
- LEWANDOWSKI, K.H.L. (2005). *A study of the relationship of the teachers’ self-efficacy and the impact of leadership and professional development* (Unpublished doctoral dissertation). İndian University of Pennsylvania.
- MADEN, S., Durukan, E. ve Akbaş, E. (2011). İlköğretim öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretime yönelik algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 255-269.
- OCAK, G., Ocak, İ. ve Kutlu Kalendar, M.D. (2017). Öğretmen öz-yeterlilik algıları ile öğretme-öğrenme anlayışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(5), 1851-1864.
- OĞUZ, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlik inançlarının incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 24, 281-290.
- ÖZATA, H. (2007). *Öğretmenlerin öz-yeterlilik algılarının ve örgütsel yenileşmeye ilişkin görüşlerinin araştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- ÖZDEMİR, M.S. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlilik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 54, 277-306.

Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları İle Sınıf İçi Davranışlarının İncelenmesi

- ÖZPOLAT, V. (2013). Öğretmenlerin mesleki önceliklerinde öğrenci merkezli yaklaşımın yeri. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(200), 5-27.
- ÖZSOY, G.A. (2017). *Devlet liselerinde görev yapan öğretmenlerin öz yeterlilik inançları ile değişime direnme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZTÜRK, B., Şahin, T.F. ve KOÇ, G. (2002). İlköğretim okullarında öğretmen beklentilerini etkileyen öğrenci özellikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 31, 390-341.
- ÖZTÜRK, B. ve Erdem, İ.S. (2017). Sınıf öğretmenlerinin ilk okuma ve yazma öğretimine yönelik öz yeterlik inançlarının değerlendirilmesi. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(3), 1-26.
- PAJARES, F.(1996). Self-efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66(4), 543-578.
- ROMÍ, S. ve Leyser, Y. (2007). Exploring inclusion preservice training needs: a study of variables associated with attitudes and self-efficacy beliefs. *European Journal of Special Needs Education*, 21(1), 85-105.
- TABACHNICK, B. ve Fidell, L.S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı*. (M. Baloğlu, Çeviri Editörü). Nobel Akademi Yayıncılık (Orijinal 6. Baskı, 2013).
- TELEF, B.B. (2011). Öğretmenlerin öz yeterlikleri, iş doyumları, yaşam doyumları ve tükenmişliklerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(1), 91-108
- TOPTMİR, S. (2013). *İlköğretim matematik öğretmenlerinin sınıf yönetimi öz-yeterlik algılarının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- TSCHANNEN-MORAN, M. ve Hoy, W.A. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17, 783-805.
- UÇURLUGELN, Z. (2019). *Suriyeli çocuklara yabancı dil olarak türkçe öğreten "öğreticilerin" öz yeterlik algılarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek Lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- UNITED NATIONS International Children's Emergency Fund UNICEF (2019). Turkey Humanitarian Situation Raport No: 36.
<https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF%20Turkey%20Humanitarian%20Situation%20Report%20No.%2036%20-%20End-Year%202019.pdf>
- UNITED NATIONS High Commissioner for Refugees UNHCR (2021). UNHCR BM Mülteci Örgütü Türkiye. <https://www.unhcr.org/tr/egitim>
- ÜCE, Ş. (2019). *İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin kişilerarası öz yeterlikleri ile araç gereç kullanımına yönelik tutumlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ortak Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- YILMAZ, H. (2007). *Akademik yöneticilerin entelektüel düzeylerinin ölçülmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- ZARARSIZ, N. (2012). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin öz yeterlik algılarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- ZİMMERMAN, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Educational Psychology*, 25, 82-91.